

GHEORGHE MARINESCU, FONDATORUL ȘCOLII ROMĂNEȘTI DE NEUROLOGIE

B. Așgian

În lumea și viața medicală valoarea unei personalități se poate manifesta fie în sensul unei capacități și perspicacități deosebite de diagnosticare și vindecare a bolnavilor, fie în sfera cercetării științifice a elementelor de etiopatogenie, epidemiologie sau terapie a bolilor, fie în domeniul activității didactice, când vastitatea cunoștințelor, limbajul elegant, elocvența și măiestria retorică fac neîncăpătoare pentru public amfiteatrele și sălile de curs. Când personalitatea umană îmbină toate aceste ipostaze, atunci când cercetătorul care împinge înainte știința medicală este în același timp un neîntrecut medic către care își îndreaptă speranțele suferinzi din toate colțurile țării, și totodată, un dascăl neasemuit care entuziasmează și electrizează auditoriul prin profunzimea și frumusețea expunerilor sale, atunci, cel ce concentrează în individualitatea sa toate aceste calități și capacități, polarizează în jurul său numeroși tineri care își fac din el un simbol, un crez și o țintă, către care maestrul îi îndeamnă prin puterea incomparabilă a exemplului său personal, prin nesecata sa capacitate de muncă și prin dăruirea pînă la sacrificiu pe altarul științei! Un asemenea medic a fost Gheorghe Marinescu iar numeroșii tineri care, în decursul îndelungatei și prodigioasei sale cariere s-au alăturat succesiv multiplelor și multilateralelor sale activități, au creat ceea ce numim astăzi noi, și alături de noi medicina din întreaga lume, școala de neurologie a lui Gheorghe Marinescu.

Viața medicală a poporului nostru a cunoscut în diverse specialități numeroase asemenea școli create și animate de personalități proeminente cum au fost Ion Cantacuzino, Francisc Rainer, Daniel Danielopolu, Grigore Benetato, Thoma Ionescu, Iuliu Hațieganu și alții. Nici un alt savant al țării noastre n-a avut însă capacitatea, talentul și vocația de a crea o școală atât de strălucită, cu atîția reprezentanți iluștri, ajunși cu anii, membri ai Academiei Române, profesori, șefi de clinică, conducători

de institute, ei înșiși mari dascăli și animatori situați în vârful piramidei universitare și al creației științifice și care au dus în întreaga lume faima, recunoscută pretutindeni, a școlii românești de neurologie.

Crearea și dezvoltarea acestei școli nu a fost întâmplătoare; ea își are originea în trăsăturile de personalitate și de caracter ale mentorului său, pentru care esența vieții a fost munca, munca ordonată și de fiecare zi, fără de care nu se pot împlini realizări temeinice, și a cărui trăsătură caracteristică a fost neîncetata sa curiozitate științifică. În școala pe care a zămislit-o, întemeietorul neurologiei românești a imprimat de la început principiile sale de viață: disciplină fermă, gândire limpede, precisă și hotărâtă, elan nepotolit pentru știință, adevăr și progres. El insufla elevilor săi crezul și principiile sale, în primul rând prin forța exemplului personal, căci Marinescu era exigent în primul rând cu sine însuși: atît la Spitalul Pantelimon cît și la clinica de la Colentina, și aceasta pînă în ultimele zile ale lungii sale cariere, el sosea primul la serviciu și pleca ultimul, unul dintre secretele prodigioasei sale activități fiind respectarea riguroasă a disciplinei în executarea programului stabilit de el însuși.

Înconjurat de elevii săi, marele dascăl le imprima zi de zi metoda sa pedagogică și anume evoluția de la simplu la complex, de la analiză la sinteză, de la faptul clinic la interpretarea lui. La patul bolnavului, maestrul, care era înzestrat cu o rară putere de pătrundere și de descriere a bolilor, își învăța discipolii să-și dezvolte observația vizuală, să sesizeze atitudinile particulare imprimate de boală pe față, înfățișarea și mișcarea suferindului, să efectueze examenul neurologic în cea mai amănunțită modalitate semiologică, să stabilească diagnosticul clinic și cel diferențial și să treacă în final la indicarea și justificarea tratamentului. De la patul bolnavului în laboratoare, Marinescu le demonstra elevilor neîntrecuta sa tehnică histologică și numeroasele metode experimentale pe care le folosea, le imagina și le improviză în cercetările sale. Împreună cu internii, asistenții și colaboratorii săi, el studia piesele anatomice, efectua și colora secțiunile microscopice, cerceta, nota, gîndea și elabora.

În lunga perioadă a desfășurării acestei prolifice activități clinice și de laborator, Marinescu nu păstra nimic din ceea ce stia numai pentru sine; el nu ascundea nimic elevilor săi, astfel încît internii săi, uneori încă studenți, îi deveneau colaboratori, semnînd împreună cu maestrul lucrări publicate în marile reviste de specialitate din lume. Marinescu își stimula elevii, le insufla încredere în capacitățile lor, îi povățuia să muncească ordonat, să fie punctuali, să nu lucreze niciodată fără un plan dinainte gîndit, îi învăța cum se urmărește o problemă, le furniza subiecte de cercetare, le indica bibliografia, le revizua și le completa lucrările, îi trimitea în toate marile centre universitare din Europa și America pentru a învăța și a aduce în țară cele însușite. Căci în concepția lui Marinescu, nimic din ceea ce era nou în știință, din ceea ce putea ajuta neurologiei nu trebuia lăsat la o parte. În acest sens el însuși se considera un veșnic student, dornic permanent de învățatură. Parafrazînd străvechiul dicton latin „*humani nil a me alienum puto*“, el spunea adesea: nimic din ceea ce aparține neurologiei nu trebuie să-mi fie străin („*nihil neurologicum a me alienum puto*“).

În felul acesta Marinescu însufla elevilor săi cultul muncii, al științei, al cinstei și al seriozității. El știa să trezească în fiecare colaborator ceva propriu, original și personal înoietă această, astfel stimulat, își înzecea munca și energia pentru a putea satisface exigențele maestrului. Acestui stil de muncă i se datoresc atâtea și atâtea lucrări științifice importante, elaborate la spitalul de la Pantelimon și apoi la clinica de la Colentina. În aceste condiții nu e deloc de mirare că profesori din străinătate îl rugau să primească în clinica și laboratoarele sale elevi *de-ai lor*, pentru a învăța minunata sa tehnică histopatologică și îndrăznețele sale idei clinice de diagnostic și tratament.

La rîndul lor, elevii marelui dascăl aveau față de el o admirație nemărginită, căci trăind alături de cel ce încă din zorile carierei sale se bucurase de aprecierea elogioasă a maștrilor neurologiei mondiale, nu-și puteau asuma un titlu de glorie mai strălucitor decît acela de a se număra printre elevii lui Gh. Marinescu, despre care spuneau că „știe tot ce există în neurologie și încă ceva în plus“.

Trebuie însă să mai subliniem faptul că în *general* nu este ușor să trăiești și să lucrezi lingă un savant, deoarece acesta cere celor din jur perfecțiunea în toate actele și manifestările lor, iar elevii consideră adevsea ca fiind severitate acolo unde, de fapt, nu este decît exigență. Marinescu își povățuia și își îndruma elevii, dar îi și muștra. El era sever și imperativ, le cerea să nu comită niciodată acte de care să se rușineze vreodată, dar în același timp își iubea discipolii și îi apăra la nevoie, cu orice sacrificiu.

În multilaterală sa activitate clinică, de morfologie normală și patologică, de neurofiziologie, electrofiziologie și de neurochimie, metodele variate cu care Marinescu a cercetat structura și funcțiile nervoase au făcut ca școala românească de neurologie să se caracterizeze prin abordarea multidimensională a sistemului nervos, situîndu-se din acest punct de vedere înaintea multora din școlile similare ale altor țări, mai limitate tocmai prin faptul că utilizau mai mult sau mai puțin exclusiv doar unele dintre multiplele posibilități existente la îndemina cercetătorilor din acest domeniu.

Mai trebuie subliniat faptul că uriașa activitate științifică a lui Gh. Marinescu concretizată în peste 1500 lucrări publicate în mai toate limbile de largă circulație internațională, n-ar fi putut fi realizate fără aportul colaboratorilor săi, pe care maestrul îi antrena în munca de cercetare. Dintre elevii și colaboratorii săi se cuvine să-i amintim ca stele de primă mărime pe C. I. Parhon, Anghel Radovici, State Drăgănescu, Arthur Kreindler, Oscar Sager, Ionescu-Sisești, Ion Minea, I. T. Niculescu, Theodor Horneț, Vasilescu-Monșer, E. Facon, D. Grigorescu, Dimitrie Bagdasar, Ion Lupulescu, Dem. Paulian, Moise Goldstein, Ion Olteanu, Leon Copelman, Vasile Vineș, Maria Niculescu și alții.

După dispariția în 1938 a maestrului, discipolii săi au continuat activitatea multilaterală a savantului, dar dezvoltarea științelor creierului a cunoscut o anvergură și o înflorire așa cum și-ar fi dorit-o însuși Marinescu, abia după schimbarea orînduirii sociale din țara noastră. În noile condiții statornicite s-a putut crea Institutul de Neurologie al Academiei și s-au organizat, în cadrul Ministerului Sănătății, numeroase cursuri de specializare și de perfecționare în neurologiei, ceea ce a dus, în

decursul anilor, la realizarea rețelei de neurologie existente astăzi în țara noastră.

Neurologii generației mele, a celor ce au absolvit facultatea de medicină în anii '50, nu am avut norocul de a-l cunoaște pe marele savant și dascăl. Am avut însă marea șansă de a putea lucra și colabora cu unii dintre elevii și colaboratorii săi direcți; am învățat multe de la acești discipoli ai lui Marinescu, dar cu deosebire am încercat să ne însușim principiile de viață și de muncă imprimate elevilor săi de către maestru. La rindul nostru, am căutat și noi, cu mai multă sau mai puțină reușită, să transmitem aceste principii colaboratorilor *noștri*, astfel încât putem spune cu mândrie că membrii actualei rețele de neurologie din întreaga noastră țară constituie de fapt urmașii școlii de neurologie de la București a lui Gh. Marinescu.

În acest sens și parafrazînd gîndurile unui alt gigant al culturii românești, și anume, ale lucefărului poeziei noastre, atunci cînd zicea că „Îcoana stinsului amor

Mai strălucește încă“.

putem de asemenea afirma că știința neurologică din țara noastră poartă adînc imprimată pecetea creatorului ei și că pe noi, neurologii de astăzi, geniul și învățătura defunctului maestru și dascăl ne îndrumă și „ne mai luminează încă.“

